

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ Ի ՄԻԼԱՆ

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՄԵԿ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՎ

(Շար. Տես Բազմ. էջ 17)

ՏԵՍԻԼ ՈՒԹԵՐՈՐԻ

ՓԵՏՐՈՒՅԵՒ և ՎԵՐՈՅԻՆԻՅԱՆ

Փետր. — (Երանդանիմ կը մտնէ, և սրահայանի տակ կ'ենցած)։ Էյ, խանութպան։

Հիորա. — Հրամայե՛ք։

Փետր. — Կաթով քաֆֆէ (կը նստի, օրացիք մը կ'աւելնէ և կը կարդայ)։

Պորթ. — Հիմա՛յ ո՛ր կը մտածէք երթալ (Ան-կոնտի աղային)։

Անկ. — Տիրոջ տղա։

Պորթ. Ո՛վ է այս ձեր տէրը։

Անկ. — Ինքն է, իմ տէրս... Կ'ենթադրուի։

Պորթ. — Բայց մեր կը բնակի։

Անկ. — Հոս, այս գիւղին մէջ, հասկցար։ (Ինչ տարօրինակ մարդ)։

Պորթ. — Բայց այս գիւղը մեծ է։

Անկ. — Վնաս չունի, հոգ չէ, կը գտնեմ գինք. արդէն նամակ մը դրկած եմ։

Հիորա. — (նիւս կու գալ, Փետրոյցիկի սուրճը կը բերէ, յետոյ Պորթոյոյին) Գեռ հո՛ս է այդ մարդը։ Զամբու դի՛ր։

Անկ. — Պապս ինձ կ'ըսէր որ շահերդ ամե-նուն մի՛ բեր, լաւ, ես ալ արդէն կարեւոր միայն կ'ըսեմ)։

Պորթ. — Էյ, հիմա՛կ կը սկսի մարդ գալ հոս... հանգիստդ առի՛ր և լաւ կ'ըլլայ որ երթաս տիրոջ տունը փնտռես։

Անկ. — Անշուշ, հասկցար, հիմա՛յ կ'երթամ (հ'ամուռն ձովանդը քնին տակ, կողովն ու գաւազանը ձեռքը)։ Էյ, ստոյգ է որ հոս Մի-լանի մէջ սովորութիւն կայ պոէզի կախելու և ազնուական ու բարի մարդկանց վրան իւր-դալու։

Պորթ. — Ո՛հ, քարմանալի բան, կ'ուզե՛ք որ պոէզի կախեն ձեզի պէս քաղաքագետի մը։

Անկ. — Ան ժամանակ, հասկցար, ես կը մեկ-նիմ, (կը նայի գլխարկին)։ Բան չկայ, սակայն

միշտ պէտք եմ արթուն ըլլալ։ (Գեպ ի դռն բնակի խորը կ'երթայ) անցնելով Փետրոյցիկի քովին որ ոտքերն երկնցուցած է, կը գար-նուի ու քրին բերին վրայ կ'իյնայ)։

Փետր. — Չար ստանայ, նայէ թէ մեր կը դնես ոտքերդ, ողորմելի արարած։

Անկ. — Դու ուշադրութիւն դի՛ր որ ոտքերդ հոն չդնես՝ ուր ես իմ ոտքերս կը դնեմ... ապա թէ ոչ հարգիրս կը յանձնարարեմ որ ատունք կտը, հասկցար։ (Կը սկսի մեկնիլ) նայելով աչ ու ձախ)։

Փետր. — (բոլորը տեսնելով) Ահ, ահ, ահ, Բնչ չարանճութիւն։

Անկ. — Այժմ ուսկի՛ն պէտք եմ երթալ։ Հարցը-նեմ էյ, պարոն, այս կողմէն պիտի երթամ։

Հիորա. — Բայց ո՛ր կ'ուզե՛ք երթալ։

Անկ. — Տիրոջ տղա։

Հիորա. — Բայց ո՛ր փողոցը կը բնակի։

Անկ. — Չուարձալի՛ բան, իր տունը կը բնակի, ոչ թէ փողոցը։

Հիորա. — (Հասկցայ. կատարեալ տեսակէն ապուշ մ'է)։ Այո, այո՛ գացէ՛ք ուր որ լաւ կը կարծե՛ք, լաւ է... (Եթէ մէկ ոտքը չի կոտրես)։

Պորթ. — (Անկոնտի աղային քով ներսնալով և զեպ ի խորը տապանորսիւնով) Միշտ տանկ չի-տակ գացե՛ք, յետոյ ալ, յետոյ դարձեալ ալ, յետոյ նորէն ալ, վերջապէս միշտ զեպ ի ալ, հասկցե՛ք, չէք սխալի՛ր։

Անկ. — Ուստի, հասկցար, միշտ այս կողմէն կ'երթամ (նախակողմը ցոյց կու տայ)։

Պորթ. — Ո՛չ, միշտ զեպ ի ալ։

Անկ. — Ահ, հասկցայ...

Պորթ. — Հիմա՛նի ճամբորդութիւն։

Հիորա. — Յաջողութիւն, պարոն քաղաքագետ։

Անկ. — (ըջիւնէ կը դառնայ և կ'ողուին) Ետը-հակալութիւն, չորհակալ եմ, հասկցար... (մեկ-նելու ժամանակ կը զարնուի կը քարնուի Մորիսիին որ ներս կը մտնէ) Ո՛հ, նայեցե՛ք թէ ո՛ր կ'եր-թաք, (Հոս ամէնքը կոյր են) (կը մեկնի)։

ՏԵՍԻԼ ԻՆՏԵՐՈՐԻ

ՄՈՐԻՆԻ և ՎԵՐՈՅԻՆԵՐԻ

Մորիսի. — Էյ, խառնաբան:

Ջորժի. — Հրամայե՛ք:

Մոր. — Կողմանա՛ւ:

Ջորժի. — Պատարաստ (ներս կը մտնէ, որաւ, դանկ) Վայ անպիտան, կարծեմ ճիշդ ան է...

Գար. — (ներս մտնելով) Պորթուգի, Պորթուգի:

Պորթ. — Հոս եմ, հրամայե՛ք:

Գար. — Կէս ժամ է որ զբոգ կը կանչեմ, և դուն ճամբուն բերանը կեցած կը նայիս թէ ո՞վ կ'անցնի կը դառնայ:

Պորթ. — Կերեցե՛ք, հոս կը սպասէի...

Գար. — Շատ մի՛ խօսիր. լսէ՛ ինչ կ'ըսեմ, ես թղթատուն երթամ տեսնեմ թէ ինչի նամակ կայ, դուն ալ սա պիտակն իր հասցէին տար:

Գար. — Կէս ժամ է որ զբոգ կը կանչեմ, և դուն ճամբուն բերանը կեցած կը նայիս թէ ո՞վ կ'անցնի կը դառնայ:

Պորթ. — Այո, տէ՛ր:

Գար. — Տէ՛հ, սովորական ապուրթիւնդ չըբռնէ. ժամն երկուքին անպատեմա կայարան գտնուիս:

Պորթ. — Մի՛ տարակուսե՛ք, ժամացոյցի ճշդու...

Գար. — Քեզի մալ աղէկ կ'ըլլայ, ուրեմն ըստես հասկցար. (մեկնելու պահանք կը նշանակէ զՓետրուոյցի) Ո՛հ, Պ. Փետրուոյցի, կը ներե՛ք, չետեսյ գե՛զ. ինչպէս է՞ք:

Փետր. — Լաւ, շնորհակալ եմ, դու՛ք:

Գար. — Սանկ, գէշ չեմ:

Փետր. — Ինչ որ կը տեսնուի, ճամբորդութեան վրայ է՛ք:

Գար. — Այո, Թորին կ'երթամ գործ մ'ուռնիմ շուտով տեսնուիք... Բայց դու՛ք, ինչ հրաշք է, Միլան գտնուիք, դու՛ք որ միշտ զիւրեմը կը կենաք և ոչ մէկուն հետ չե՛ք ուզեր տեսնուիլ:

Փետր. — Ինչ պիտի ընեմ, քաղաքն դուրս աւելի ազատ, համարձակ եմ: Այսօր ալ եկած եմ վասն զի ճիշտ այսօր վերջնական վճիռ մը պիտի արուի խնդրոյ մը մասին որ ինձի յանձնուեցաւ և պիտի տեսնեմ...

Մորիսի. — (Ո՛հ, ինչ կը լսեմ, մի գուցէ սա մարդը հակառակորդս ըլլայ) (Կ'անուն օրագիր կ'արդար կը կնիքէ):

Գար. — Յաշտութիւն կը մարթեմ. կը ցաւմա՛նք ձեռք հետ խօսիլ չկարալուս համար... Կալուր գործ մ'ունիմ գոր մեկնելէս յառաջ պէտք եմ փութով զլուր հանել...

Փետր. — Ո՛հ, այդպէ՛ս ուրեմն. խնդրեմ ձեռք հանգիստը նայեցե՛ք, յետոյ կը տեսնուինք:

Գար. — Երթա՛ք բարեաւ: Երբ կրկին Միլան գալու ըլլաք, խնդրեմ, մեզի այցելե՛ք, մեծ հաճոյք մը պատահաւոր պիտի ըլլայիք:

Փետր. — Շնորհակալ եմ, հաճոյք ինձի պիտի ըլլայ (ձեռք կը սեղմուի, Գար. կը մեկնի):

Մորիսի. — Վայ թշուառութեանս, խաբուած չեմ, ճիշդ այն է... պէտք եմ ստուգել: Էյ, (ձիորոձիոյն). Ո՞վ է այդ պարոնը:

Ջորժի. — Պ. Փետրուոյցին Միլանցի է, Բայց զրեթէ բոլոր տարին քաղաքն դուրս կը բնաւ կի...

Մորիսի. — Ես, ոչ, շնորհակալ եմ: (Փետրուոյցի, բուն հակառակորդս է: Գոհ եմ որ տեսայ այս պնդագուրդ որ փաստ, պատճառաբանութիւն չուզեր հասկնալ... Ո՛հ, Բայց այս անգամ պիտի զղջայ... Թէ՛ փաստ պիտի կրէ և թէ՛ պիտի խայտառակուի):

Փետր. — (յետ կրկին նշանակուի զՄորիսի) Կարծեմ ճիշդ այն է... Նամակ խօսակցութիւն մը բանալ (կը նստի Մորիսիի դիմաց լրագիր մը ձեռքը, թէ մը յոռա կարդալի վերջ) Ո՛հ, այս գեղեցիկ բան: Անգղիացիները՝ ձիարաւթարը Սպանիոյ կ'ուզեն թողնու... աւելի դիրքին է որ արդիակալ մը միլիտանտը ըլլայ: Ինչ կ'ըսե՛ք ասոր, պարոն:

Մորիսի. — (Կանակն անոր կը դարձնէ արևմտաբանաբար մը) (Ինձի կ'ըսէ... Բայց դուրս չանելէս վերջ կը տեսնուինք. այնպիսի ինչ դրոյ մը ձեռնարկած ես որ քեզի վատահամ բանութիւն կը բերէ և ոչ...):

Փետր. — (Այն է, տարակուս չվերցնեմ. զիս ճանցած է՝ հետը բնաւ դեռ չխօսած, ես ալ զիեք առաջին անգամ դատարանի մէջ ճանչցայ: Ուստի, զիտեմ ընելեք, քեզի կը տալը քեզեմ որ քիչ մ'աւելի կրթութիւն ունենաւ...)

Ջորժի. — Էյ, ձիորոձիոյ:

Ջորժի. — Հրամայե՛ք:

Փետր. — Թրափեցիտն դեռ չեկաւ հոս զիս փրկու տուելու համար:

Ջորժի. — Դեռ ոչ:

Փետր. — Կը ցաւմա՛նք. իրեն հետ յայտարարեմ համար իմ մտադրած էիք... հոգ չէ, դատարանին մէջ կը տեսնուինք:

Ջորժի. — Այո, Բայց արդէն լինած կը համարուի. այսօր վճիռը պիտի արուի:

Ջորժի. — Կ'ապաստաւոր, անշուշտ:

Փետր. — Այդպէսով եմ խնդիրը այնչափ յայտնի է, որ հակառակորդս զայնք Պ. Թրափեցիտի կաշառք տուել է որ ես դատու կորսնցնեմ:

Ջորժի. — Ըսել է որ հակառակորդդ անհաւատարմութիւն է:

Մորիսի. — Էյ, խառնաբան:

Ջորժի. — (Փետրուոյցիին) կը ներե՛ք: (Մորիսիին) Հրամայե՛ք:

Մորիսի. — Գաւաթ մը ֆէրնէթ բեր ինձի:

Ջորժի. — Հիմա, (ներս կ'երթայ):

ՏԵՍԻԼ ՏԱՍՆԵՐՈՐԻ

ԱՆԿՈՒՆ ԵՄԵՆ և ՎԵՐՈՅԻՆԵՐԻ

Անկ. — (ուսուցիկ յարգամբ ձեռք բնկով մեկն ուղեւորու ձեռք, ներս կը մտնէ) Շնորհակալ եմ, շնորհակալ, հակացար... Անկ. զիս կը բարեկեն և գեղիս քաղաքապետը կը կոչեն... Եւ յիշատի պէտք է ըսել որ կեր...

պարանոս ճիշդ... ճիշդ... դեմք մը բուն... հասկցար: (Կը նայի չորս դին երկնիզածու-
քիսմբ) Ո՛հ, կարծեմ... բայց ես հոս մի և
նոյն տեղն եմ... Ո՛հ, ճամբաս սխալած պիտի
ըլլամ... ինձի ըսին որ միշտ դէպ ի աշ գնա...
արդեօք անշտ սա է (ձուրի բռնելով): Հիմայ
այս կողմը կը դառնամ (նակասակ կողմի կը
դառնայ) այո, ահա-աստիկ... այս այս է: Ո՛հ
հրաշք, նայէ թէ ինչպէս առանց տնտեսչու
ձեռքերս կը տեղադրեմ: Նորիկ կը սկսի
դառնալ, բայց այս անգամ՝ կամաց կամաց,
երբեմն երբեմն կենտրոն գտնադուռն դիրքով
ըսելով ամէն անգամ՝ Զախս հոս է, ձախս հոն
է: Լաւ, է՛հ, արդէն ճամբորդելով կը սովորե-
ցուի... Կ'երգենում որ այս իմ գիտնա վրայ
գիտ... զօրա... ո՛վ գիտէ, զօրավար մը կ'ը-
նեն: Է՛հ, է՛հ: Բայց հիմայ... որ կողմէն
պիտի երթամ... սա պարոններուն հարցնեմ.
կը մտնենայ Մորիկի, Պարոն, ասկից եր-
թամ շտապ է...

Մորիկ. — ասանց տներ նայիտ: և ուները
դարձնելով Դժոխքին տակը գնա:

Անկ. — քրի բերնի շարժում մը կ'ընէ, յետոյ
կը մտնենայ փետրուցիի Ասիկայ կարծեմ
թէ աւելի բարի է. Պարոն... շտապ կ'եր-
թամ...:

Փետր. — աչքերը վեր կը վերցնէ) Ա՛հ, ան ինչ
կերպարանք: Ա՛հ, ան ինչն ալ ուները կը
դարձնէ և Մորիկի ձեռք դէպք դէպքի կու
գտն. և երկուքը միասին արձամարտներով
ուսերին իրարու ձակառակ կը դարձնեն:

Անկ. — Զեմ հասկցար... գիտութեան փորձ
կ'ընեն աստից... Կը բռնէ, հասկցար, կը
սպասեմ... մէկն անշուշտ շտապ ճամբան ցոյց
կու տայ (դէպ ի խոր կ'երթայ և կը պտտի):
Հիտը. — ֆէրմերը Մորիկի բերնով) Ահա-
ստիկ պատրաստ է: կը մտնենայ փետրուցիի:

ՏԵՍԻԼ ՏԱՍՆՈՒՄԷԿԵՐՈՐԻ

ՀԻՌՈՒՆՈՅ, ՓՈՍԼՈՅ, և ՎԵՐՈՅԻՆԱՅ

Հիտը. — (փառոյի ձեռք ներս մտնելով գգու-
շուրեմբ) Ուստի կարծեմ հասկցանք. ես աս-
կից ուշադրութիւն կը դնեմ, դու աղկից. է՛ն
կարեւոր վայրեանն է այս:

Փառոյ. — Անկուտի աղային մօտէն կ'անցնի
որ ուները դարձնուած է, զգեստի ծայրին
կը ջաշէ և կը փախչի) Պարոն քաղաքապետ
իմ գիւղիս:

Անկ. — Է՛հ, քիչ մը յարգանք, ապա թէ ոչ...
հասկցար:

Հիտը. — (հակառակ կողմէն կը մտնենայ) Ա՛հ,
ան պարոն քաղաքապետ իմ գիւղիս...

Անկ. — (կը դառնայ), Ա՛հ, սրիկաներ, ան-
շուրեմբեր, (Հիտը ծաղրական ձևեր կ'ը-
նէ) խնդրով) Ա՛հ, այո, քեզի կը հասկցնեմ.
(Վեպերը կը դէն կողմի և Հիտը խոյն կտնէ
կը վազէ. տոյն վայրկեան միւս կողմանէ
Փառոյ կու գայ կ'անէն կողմէն ու կը փախչի):

ՏԵՍԻԼ ՏԱՍՆԵՐԻՈՒԵՐՈՐԻ

ՀԻՌՈՒՆՈՅ, ՄՈՐԻԿ, ՓԵՏՐՈՒՆՈՅ և ԱՆԿՈՒՏԻ ԱՂԱՅ

Փետր. — (Հիտը խոյն) Ի՛նչ կ'ըսես ասոր:
Հիտը. — (Անշուշտ, իրաւունք ունիք. խնա-
պատակին մէջ քիչ մը աղ պիտի չունենայ
չըմբռնելու համար):

Փետր. — (Այսպէս անկայանքի բան, և սա-
կայն, հակառակորդս չուզեմ համոզուիլ:
Մորիկ. — (Զեմ գիտեմ որ մէկը գիտ կը պաշտ-
պանէ...)

Փետր. — (Հասկցայ, այս աղէկ բան (կը խօսի
դարձնալ Հիտը խոյն) ձեռք):

Անկ. — (Ներս կը մտնէ աստեղ գաւազանի և
գլխարկի): Ո՛հ, ախոս, գաւազանս ալ զըլ-
խարկս ալ կորսնցնել տուին ինձ: Եւ հիմայ...
... Բաղադրապետ մը ասանց գաւազանի...
Ա՛հ, պէտք է, հասկցար, որ տէ՛րս փնտռեմ
ապա թէ ոչ գլուխս ալ կը կորսնցնեմ... բայց
կողմէն, այ չար ստանալ, հոս թողուցի,
հոս... թուգեմ (փնտռելով):

Հիտը. — Տարակոյս չկայ որ ձեր հակառա-
կորդն աւագակ մ'է եղեր, սրիկայ մը, մէկ...

Մորիկ. — Է՛յ, խառնութեան...
Հիտը. — Հրամայեցէք:

Անկ. — Թուգեմ, ո՛ր են թուգեմ: Ո՛հ, ա-
հա-աստիկ աստուան երիտասարդը, իրեն հար-
ցնեմ... հասկցար, իրեն:

Մորիկ. — (Դրամը պատրաստած է) Ասիկայ
կուլահատին համար, ասիկայ ֆէրմերին, ա-
սիկայ ալ քեզի համար, սրիկայ դու (պատակ
մը կ'իջեցնէ երեսին):

Հիտը. — Բայց պարոն (աշայրած):
Մորիկ. — Որ քիչ մը շնորհքով խօսել տա-
վիս անոր այ չար ճանաչար:

Անկ. — (Հիտը խոյն հանդարտութիւն). Ո՛հ, պա-
... պա... պարոն, թուգեմ:

Հիտը. — (Ապտակ մ'իջեցնելով երեսին): Գնա
կորիք (խառնալ կը մտնէ):

Անկ. — Ա՛հ, անի: Ահա-ստ Կոտրեցալ (դէպ ի
խոր կ'երթայ):

ՏԵՍԻԼ ՏԱՍՆԵՐԻՈՒԵՐՈՐԻ

ՊՐՈՒՆՈՅ և ՎԵՐՈՅԻՆԱՅ

Պար. — (աճապարանք ներս մտնելով) Շուտ,
պայտասակ անուն... արդէն գրեթէ ժամն
երկուքն է:

Անկ. — Վա՛յ, սա գործելին էր:

Պար. — (արձամարտ մտնելով) Գիշերք բարի:
Մորիկ. — (Փետրուցիին) Պարոն, դուք ալ
կարծեմ ըրած նախառանցս իրաւունք կու
տա:

Փետր. — Ես մէկու մը տալիք հաշիւ չունիմ,
չեմ խառնուիք: Սակայն, ինչ պէտք է ըսել
մարդու մը՝ որ ուրիշներու խօսքին կը նայի
և ձեռքերն անազնի կերպով կը գործածէ:

Մորիկ. — Ես ալ գիտեմ թէ ինչ անուն պէտք

է տալ մարդու մը՝ որ լեզուն ձգած՝ հասաւ իսկապէս առջև գէշ կը խօսի կը զրպարտէ այն, պիտիսիր՝ զորս չի ճանչնար։ Էս անարգ կը կոչեն աշխարհին (ոժով արտասանելով)։

Փետր. — (զայրապաժ) Էյ, խօսքերդ չափէ՛, ապա թէ ոչ... Իրաւունք պիտի ունենամ զքեզ աւազակ կոչելու։

Պոլիսի. — Ե՛ս աւազակ։

Փետր. — Այո՛, դու, որ կ'աշխատիս դրամով իմ փաստաբանն որսալու՝ անպատիժ կերպով զողնալու համար...

Անկ. — (Ի՛նչ ապուր կ'ուտեն, հիմա զերար կը սպաննեն)։

Պոլիսի. — Պարոն, խօսքդ ետ առ։

Փետր. — Դուն ալ քուկդ առ։

Պոլիսի. — Ե՛ս բաւ չեմ, չեմ առնիր։ Քեզի պէս վատ։

Փետր. — Քեզի պէս կաշառառու, աւազակ (կը սպաննայ զաւագանով)։

Անկ. — Աւազակ, ինքը զողջած է ուրեմն իմ թուգերս ալ։

Պոլիսի. — Սա նայէ՛, կը սպառնայ (զաւագանը վեր կը փրցնէ)։

Անկ. — (յառաջ դալով քիչ մը) Կեցի՛ր. (կը կոտորէ մէջ տեղ կը մտնէ)։

Պոլիսի. — Դո՛ւ ինչ կը խառնուիս, անպիտան։

Անկ. — Կը խառնուի՛մ, վասն զի թուգերս կը խառնուին...

Պոլիսի. — Հիմա կու տամ թուգերդ (կը ձառնածէ զաւագանով)։

Փետր. — Ասոր քիթը ջախջախէ՛, ինչպէս ուրիշին ըրոր (եռչն բան կ'ընէ)։

Անկ. — Ահ՛ի, ահ՛ի (եռչն ժամանակին կը զարնուի սեղանին, գետին կը տապալէ և առին բան կը քափի, զաւաքները կը կոտորին)։

Պոլիսի. — Դուն ալ, Պարոն, գիտնաս որ չեմ ուզեր հասարակաց մէջտեղ զքեզ խալտառաւ կել, բայց՝ խօսքերդ պարզէ՛, ետ առ։

Փետր. — Մանաւանդ թէ՛ կը հաստատեմ, և ըսածիս վրայ զղջալիք չունիմ։ Արժաստանէ զիս դատարանին եթէ կ'ուզես, ապահով եմ որ իրաւունքը ինծի պիտի տան։

Պոլիսի. — Կը տեսնուի՞նք (կը մեկնի)։

Փետր. — Կը տեսնուի՞նք (կը մեկնի)։

Անկ. — Եր տեսնուի՞նք (կը մեկնի)։

ՏԵՍԻԼ ՏԱՍՆԸ ԶՈՐՍԵՐՈՐԻ

ԱՆՈՒՅԻ ԱԿՈՆ, ՃՈՌՃ. ՊՈՐՈՒՆՈՅ

Ճիրս. — Ի՛նչ աղմուկ էր քրթաւ հոս։ Ահ, վայ ինծի՝ Ո՛վ կտորեց այս գաւաթները։

Պար. — Սա վայրենին ըրած պիտի ըլլայ, իրեն համար սովորական բան է։

Ճիրս. — (Անկուտի աղային, է՛, ինչպէս եղաւ)։

Անկ. — Ահ, վայ ինծի՝ թուգերս կը փնտռէ՛ ուսմիս ջախջախեցին, հասկցար... անի։

Ճիրս. — Բայց դուք իմ այջափ բաներս կուտարձ էք, և զիտէք ինչ կ'ըսէ անոքը, «Ո՛վ որ կտորէ, կը վճարէ»։

Անկ. — Բայց ո՛վ պիտի վճարէ իմ ուսերս։ Ճիրս. — Բայց կ'ուզեմ որ իմիններս վճարուի։ Ետու 15 ֆր. ապա թէ ոչ...

Անկ. — Ո՛չ, ուսկից որսամ 15 ֆր.։

Ճիրս. — Ի՛նչ չեմ գիտեր։ Կ'ուզեմ որ վճարուի. եթէ ինեթ ես տունդ կեցիր, և բանի մէջ մի մտնիր։

Պար. — Բարեկամս իրաւունք ունի. վճարէ՛, ապա թէ ոչ բռնութեամբ կ'առնենք։

Անկ. — Է՛հ, չփորձե՛ք... Եթէ պոսիկ մը դպիրք այնպէս մը կը ճգմամ զձեզ որ դէմ...

Փետր. — Երեւոյ զգաւորութիւնը փոխուի... հասկցար։

Պար. — Է՛հ, մէկդի գացէ՛ք, մի՛ կուտի՛ք, ես կը մտածեմ։ Իբրեւ քաղաքապետ պէտք է իր հետ յարգանքով վարուիք։

Անկ. — Ապրիս, այդպէս է՛, հասկցար, կը հասկցուի որ աշխարհքի մէջ ապրել գիտես։

Ճիրս. — Բայց ես չեմ ուզեր իմ իրաւունքս կորսցնել։

Պար. — (կուզես փորձել այս արջուն բռնցիները)։

Ճիրս. — Ո՛չ, բայց ոստիկանաւոր կը դիմեմ։

Պար. — Ինծի ձգէ՛ որ առանց ոստիկաններու միջամտութեան զինք ստիպեմ վճարել, դուն ինծի օգնէ՛։ (Անկուտի աղային) Ահաւորիկ, իմ բարեկամս համապետեցաւ։ Երբ տէրդ գտնես անոր կ'ըսես զլիւնդ եկածը, վրաս կ'առ...

Ճիրս. — Ես կը վճարեմ, կ'ըլլայ։ Աս նկատումը քեզի կ'ընենք՝ վասն զի դուք էք, և զիտեն զձեզ յարգել իբրեւ քաղաքապետ։

Ճիրս. — (Եւ չենք ուզեր քու գգուանքդ, փոթի՛ երես)։

Անկ. — (Նստելով է՛հ, ո՛չ, այո՛... հասկցար, այո՛, կ'ընդունիմ առաջարկդ։ (Եթէ մէկ մ'ալ զիտ տեսնէ)։

Պար. — Ուստի հիմա ձեր տիրոջ քով գացէ՛ք։

Անկ. — Այո՛, այո՛, կ'երթամ... հասկցար...

Պար. — Բայց, պարոն քաղաքապետ, քաղցին միջին այդ արդոտ զգեստներով պիտի անցնիք. առանց մաքրելու... Գաղաքապետ մը... ա՛մօթ... չվայլեր... ինծի տուր որ տանիմ մաքրեմ...

Անկ. — Այո՛, շատ լաւ... (կը խալէ զգետը), բայց շուտ ըրէ՛ք վասն զի կ'աճապարեմ։

Պար. — Անտարակայոս (Ճիրսի աղային)։ (Եթէ չվճարէ առանց զգեստի կ'երթայ)։ (արձաւան կը մտնէ)։

ՏԵՍԻԼ ՏԱՍՆԸ ՀԻՆՔԵՐՈՐԻ

ԳԱՐՈՅ և ՎԵՐՈՅԻԼԵԱՅ

Գար. — Բայց ասկից աւելի գէշ բան կրնայ մի ըլլալ։ Ուրիշին նամակը բանալ, ասիկայ քրէական յանցանք է՛, բացարձակ կ'ուզեմ բողոքել... Ո՛չ, կը հասկցնեմ։

Ճիրս. — Ի՛նչ կայ Պ. Գար. — Ի՛նչ պատահեցաւ։

Գար. — Երեւակայեցէ՛ք. նամակատուն կ'ըն...

Թամ եւ ապահով որ կարեւոր նամակ մը պիտի գտնեմ զոր շատ տարմանակէ ի վրայ եղբորմէս կը սպասեմ... Ընդհակառակն չեմ գտներ. կը կենամ դիպուածով եւ կը խօսիմ ինձի բարեւ, կամ պարտօնեաներէն մէկուն հետ, եւ անիւ կայ ինձի ցոյց կու տայ նամակ մը զոր նա, մականունէն ընդունած է առանց հասցէի. կը լսփեմ նամակը եւ ինչ կը տեսնեմ. սպասած նամակս: Ո՛վ է բացեր, ո՛վ է այն աւագակը, շուն շանորդին որ ուզած է իմ զադտիքներս գիտնալ:

Անկ. — Ինչ ունի այդ մարդը, աւագակներու վրայ կը խօսի... արդեօք իմ թուգերուս պէս իրեննէ՞րն ալ զողջած են:

Գարոյն. — Ո՛հ, բայց ես կը հասկցնեմ:

Հիորթ. — Լաւ կ'ընես:

Անկ. — (Բայց իմ զգե՛ստս Այսպէս ծաւալով այլեւս գիւղիս քաղաքապետը չեմ նմանիր):

Գարոյն. — Բարեբախտութիւն եղած է որ այս ատուտ շոգեկատարը կորսնցնուած եմ: Ի՛նչ ճիշդ այս նամակս կը պահանջէ որ չմեկնիմ, այս, պէս անօգուտ ճամբորդութենէ մ'ազատեցաւ: Պորթուգիս հիմա կայարան ինձի կը սպասէ եւ զիս չտեսնելով տուն պիտի վերադառնայ: Հիորթ. — Պորթուգիս դեռ հոս է... տակն առնելու եւ դեռ հոս է...:

Գարոյն. — Ինչպէս, նորէն կորսնցնել պիտի տար շոգեկատարը: Այլ ես պէտք է որ զինք աւագատ արձկեմ, շատ անհոգ է:

Հիորթ. — Է՛հ, ներէ այս անգամ, ֆրաս չունի: Անկ. — Կը նշմարե՞ քերս մը զոր Պորթուգիս գետինը ձգած պիտի իլլայ, իր կարծիքով: Ո՛հ, ինչ է այս թերթը: Տեսնե՞ք... հրմ... Ո՛հ օրագիր մը պիտի ըլլայ... մեզք որ կարգալ չեմ գիտեր:

ՏԵՍԻՒԼ ՏԱՍՆԸՎԵՑԵՐՈՐԴ

Պորթուգիս եւ վերոյիշեալը

Պորթ. — Հիորթնիդ, նայէ՛... Ո՛հ, տէ՛րս... Շատ լաւ. նայէ՛, պարոն տէ՛ր իմ, այս բաց նամակածրարը գտայ... վրան ձեր հասցէն գրուած է:

Գարոյն. — Տո՛ւր նայիմ 'կր նայի', ո՛ր գտար:

Պորթ. — Աս տիմարին զգեստին մէջ:

Գարոյն. — (Անկուտի աղայիմ քով կ'իյրայ որ իր կայրայ, ուժով մը կը ցնցե՛կ այն) Է՛հ:

Անկ. — Դառնալով, Է՛հ, ես, վայ... չեմ, հասկացար:

Գարոյն. — Ըսէ՛ տեսնեմ յիմար, ուսկի՞ց ատիւ այս նամակը:

Անկ. — Ո՛հ, նայիմ, ասիկայ, իմ տէ՛:

Գարոյն. — Ըսէ՛, խօսէ՛, ո՛վ քեզի յանձնեց այս նամակածրարը:

Անկ. — Այս աղէկ, զարմանալի բան, իմ տէ՛րս:

Գարոյն. — Որո՞նք պիտի տանէիր:

Անկ. — Իմ տիրոջս, հասկցար:

Գարոյն. — Ինչպէս, քու տիրոջ նամակը՝ քու տիրոջը:

Անկ. — Այսինքն... նամակին տէրը... տիրոջ նամակը. այս ինչ խառնափոփոխութիւն... հասկցար... վերջապէս քեզի՞ ինչ, դուն ինչ կը խառնուիս:

Գարոյն. — Շատ կը խառնուիմ, եւ թէ՛ չիտօսի քեզ գաւազանով կը ծծեմ եւ բանտ դնել կու տամ, կը հասկնաս:

Անկ. — Այս պակաս էր, ինչ անուշ ապուր, քանի որ Միլան եկած եմ:

Գարոյն. — Ուստի, կ'ուզե՛ս պատասխան տալ թէ՛ ոչ:

Անկ. — Բայց ինչ պատասխան տամ (Պորթուգիս) ո՛վ է այս մարդը:

Պորթ. — Իմ տէրս է:

Գարոյն. — Դուն ո՛վ ես:

Անկ. — Ես, իմ գիւղիս քաղաքապետը...

Գարոյն. — Հասկցայ, կատակ կ'ընես, անպիտան. Պորթուգիս, գոա երկու պահապան զինուոր երբ:

Անկ. — Է՛հ... պարոն տէր անոր... հասկացար:

Գարոյն. — Վերջապէս, ըսէ՛ նայինք... այս նամակն ուսկի՞ց ատիւ վեր կը վերցնե՛ գաւազանը:

Անկ. — Կատաց, կամաց... վար առ սա շփուկը՝... նամակը...

Գարոյն. — Լաւ:

Անկ. — Տէրս տուաւ ինձի:

Գարոյն. — Ո՛վ է տէրդ, փո՛ւն կենդանի:

Անկ. — Պարոն Ապերդէ:

Գարոյն. — Ապերթոյ Ֆորլանտի:

Անկ. — Մահ՛ն, պարոն Ապերթը կ'ըսեմ... եւ հասկցար:

Գարոյն. — Ո՛ր գիւղի մէջ կը կենայ այս քու տէրդ:

Անկ. — Իմ գիւղիս մէջ:

Գարոյն. — Ո՛հ, ինչ համբերութիւն: Քաթթաւ, բանեայէն ես:

Անկ. — Այո, ճիշդ Քաթթաւբանա, Մոնթէ՛ չիտուրոն զիս զրկեց... (ինչպէ՛ս ալ կը գուշակէ):

Գարոյն. — (Այս նամակը բուն եղբորս է)...

Գիտնաս որ այս նամակն ինձի զրկուած էր...

Անկ. — Ուստի դուք էք... հասկցար... իմ տէրս...

Գարոյն. — Բայց ըսէ՛ ինձի... ինչո՞ւ բացիր այս նամակը: Ո՛ր դրած էիր, հոս միայն պահաւանը կայ:

Անկ. — Պահաւանը... ինչ կը նշանակէ պահաւան, չեմ հասկնար...

Գարոյն. — Այն թուղթը՝ որ ասոր մէջն էր... փո՛ւն կենդանի:

Անկ. — Ա՛հ, այո՛... մի՛ բարկանար, պարոն տէր:

Գարոյն. — Ուստի՛:

Պորթ. — Ըսէ՛, չուտ...

Անկ. — Ահաւասիկ... պարոն Ապերթ այս

1. — Գաւազան բալակ, ձեռքի համար. Արաբիկու դաւառաքան:

նամանիկ ինձի տուաւ որ տիրոջ տանիմ, որ դուռն ետ եղեր... հասկցար, և ըստ ինձի. Հնւտով Միլան գնա, կ'ուզեմ որ շուտով ժաւնախկին եղբորս ձեռքը հասցնես: Բայց խընդրեմ. յիշուի դուն ես իմ բուն տէրս... Գարդը. — Եթէ վերջ չտաս՝ գտե՛ք ձեռք տակ կը մայցնեմ:

Անկ. — Ի՜նչ, ո՛չ, ո՛չ... ուտող, հասկցար, ինչպէս կ'ըսէի, անիկայ ինձի ըսաւ որ գինքը տուե՛ր կը գտնեմ... ճամբու մը մէջ՝ նախ չի տակ յետոյ դէպ իմախ... և ճիշդ հոն Մար եկեղեցույ ճակարհին կռնակը... Կարծես՝ թէ ուրեմն հոս է:

Պարբ. — (Ա՜հ, ա՜հ, ինչ գիտեցիկ հասցէ): Անկ. — Թեոյը ըսաւ, հասկցար, որ եթէ ճամբան զտրես՝ նամակը մէկու մը ցցուր, քեզի կ'ըսէ: Ես ալ եկայ, հասկցար, այս երկիրս... հոս գացի, հոն գացի... նամակը մէկու մը ցցուցի, հարցնելով որ ո՛ր է տէրս, անիկայ ալ նամակը նայեցաւ, մտածեց, մտածեց... յետոյ ինձի ըսաւ որ հոն մտաւ գտնուած տու, փի մը մէջ դնեմ, և այսպէս քիչ ժամանակէն կ'ընդունի: Ինչպէս ընեմ, ըսի: Մտածեցի. բուն տիրոջը ձեռքը... և, այո՛ւ նորէն իմ խելքս... հասկցար, գոյգը չունի. կտրեցի քիչ մը նսմամբ, մէջը եղած թերթը դուրս քաշեցի, նամակատուփը ձգեցի, այս կերպով՝ մտածեցի, տէրս կ'ընդունի թերթը և կը տեսնէ որ ես այս գիւղս կը գտնուիմ, հասկցար, իմ զայ դիւ կը փնտռէ, և այսպէս, հասկցար, խո յանձնարարութիւնս կ'ընեմ: Ի՜նչ, է՜հ, է՜հ, լաւ չեմ ըրած, նորէն իմ խելքս, նորէն իմ խելքս... է՜հ, է՜հ, հասկցար:

Գարդը. — Յիմար ես, ապուշ, որորմելի արաւարած:

Անկ. — Ո՜հ, ո՛հ, ինչու: Գարդը. — Այսչափ բաւական է: Եղածն եղած է... Պորթուլը, հոս ինձի սպասէ՛, կ'երթամ տեղեկագիր մը գրելու զոր իսկոյն հեռագրատուն կը տանիս:

Պարբ. — Այո, տէր. (Հրաշք է, այսօր վերջապէս ուղքերս չպիտի կարենան կտոր մը հանգիստ առնուլ):

ՏԵՍԻԼ ՏԱՍՆԵԻԵՕԹՆԵՐՈՐԴ

Վերոյիշելիք, (ստանց ԳԱՐԴԱՅԻ) քաղաքային Ջինուոր

Անկ. — (Պարբույրին) իմ զգեստս, հասկցար, մաքրուեցաւ:

Պարբ. — Ան երիտասարդին հարցուցե՛ք (ցոյց տալով ձիորձիոն):

Անկ. — (ձիորձիոյին) Ծնորձ կ'ընէ՞ք զգեստս... ձիորձ. — Տուր ինձի 15 ֆր.:

Անկ. — Ո՜հ, ինչու: ձիորձ. — Կոտորաններու փոխարէն:

Անկ. — Ո՜հ, սա աղէկ, կարգի դրինք արդէն... հասկցար...

ձիորձ. — Գլուխը անցնի կարգի դնելը, 15 ֆր. կ'ուզեմ:

Անկ. — Ես ալ պիտի չտամ, միլիոն մ'ալ ունենամ պիտի չտամ, հասկցար:

ձիորձ. — Դուն ալ, հասկցար, ստանց զգիստ տուն կ'երթաս:

Անկ. — Ո՜հ, է՜նչ կ'ըսէք: Ա՜հ, ձեզի պէս... գիտցե՛ք որ քաղաքապետ եմ... և... հասկցար. հոս բերե՛ք զգեստս:

ձիորձ. — Տուր 15 ֆրանքը:

Անկ. — Քթերնուդ բերաննուդ 15 բոնցի կուտամ, գիտե՛ք (յարձակի իր ձևազնէ):

Պարբ. — Վճարեցե՛ք, ամէն ինչ կը վերջանայ (խոսելով անոր ձեռք) և վար առ ձեռքը:

Անկ. — Բան մը վճարելիք չունիմ:

ձիորձ. — Ես ալ քեզի բան մը տալիք չունիմ:

Անկ. — Շատ լաւ, երբ զգեստ չէք տար, էս կ'երթամ կ'առնեմ, հասկցար...

ձիորձ. — Անդին գնա, հոս մտնելու հրաման չկայ (կը հրէ):

Անկ. — Ո՜հ, այո՛ւ, նայինք (հետեւ իրենք իրենց մէջ, Պարբույր կը բռնայ մէջ տեղ մորտէի):

Ջինուոր. — Ի՜նչ կայ հոս, է՜նչ կ'ընէք:

ձիորձ. — Սա մարդը՝ ձեռք մը սուրճի աման, ներս կտորեց և չուզեմ վճարել:

Անկ. — Բայց, պարոն, լսէ՛ք... հասկցար:

Ջինուոր. — Դուք... վարկեան մը (կը հանէ քրդապալմակ մը և կը նայի Ա՜կոտի ալ դայիկ):

Անկ. — Ինչ ունի այդ մարդը: (Պարբույրին)

Ո՛վ է այդ պարոնը:

Պարբ. — Առնեմէ մէկն է զորս ընդհանրապէս մեծագլխարկներ կը կոչենք. ուշադրութիւն դիր վասն զի կրնայ զքեզ յանկաթ բանտ տանիլ:

Անկ. — (Ողորմած Աստուած, ծպտեալ զինուոր մ'է):

Ջինուոր. — Ստիճ է որ այս պարոնին փաստ հասուցնեմ:

Անկ. — Հիմայ կը պատմեմ, հասկցար, գաւազանը... վերջապէս... ինքն էր... Պարոն մեծագլխարկ:

Ջինուոր. — Խոսածդ գիտցիր... հեղինակու թիւը յարգէ:

Անկ. — Բայց... պարոն մեծագլխարկ...

Ջինուոր. — Դեռ էս թաղային պահապան գինուոր եմ, և իշխանութիւնը կը ներկայանցնեմ... և նախատիք չեմ ուզեր:

Անկ. — Ո՜հ, պահապան իշխանութիւն... ես զձեզ չեմ նախատեր:

Ջինուոր. — Ինձի պատասխան տուր. այս առտու վերադարձեմ ես 13 թուով կառքին կառապանը:

Անկ. — Ես:

Ջինուոր. — Այո, դուն, անոգուտ է մերժել, հոս վկաները նշանակուած են:

Անկ. — Ա՜հ... այո՛ւ, հասկցար, հիմայ կը յիշեմ. ո՛հ, բայց պարոն մեծագլխարկ, այսինքն, տիկ... պահապան իշխանութիւն... ինքն էր որ կ'ուզէր մէկ ֆրանքս զողնալ:

Ջինուոր. — Լաւ, ինչ կ'ուզէ ըլլայ... հետս եկուր:

Անկ. — Ուրի:
 Պարթ. — Ո՛հ, այս աղէկ բան, դէպ ի բանս:
 Անկ. — Ե՛ս... քաղաքապետ իմ գիրդիս:
 Զինուոր. — Այո, գրեմք արգէն որ ծաղրա-
 թուղթ մը կռնակդ առած քալած էս բոլոր
 քաղաքը:
 Անկ. — Ես. ո՛հ, վայ ինձ, սուտ է:
 Զինուոր. — Ա՛նտ է: Ինչ է այս թուղթը: Աի-
 րելիս, դուս կամ ապուշ և կամ աւազակ մ'իս:
 Պահականոցին մէջ զձեռք կը տրուի:
 Անկ. — Ո՛հ, վայ ինձ, այս ալ զուրիս պիտի
 գար: Ո՛հ, ու՛հ կու յայ:
 Զինուոր. — Տուէ՛ք, գրեմք...:

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՄԱՐԱՆ

ԳԱՐԻՈՑ և ՎԵՐՋԻՆԻՍԿԱՅԻ.

Գարոյն. — Պարթուր... հորէն ինչ կայ:
 Անկ. — Ո՛հ, պարոն տէր, այս մեծագլուխը
 գիտ բանտ կ'ուզէ տանիլ... ճէ՛հ, ճէ՛հ:
 Գարոյն. — Վերջապէս, պարոն, կրնայի գիտ-
 նայ թէ ինչ բանի դրայ է խղիղիքը:
 Զինուոր. — Քաղաքային պահական գինու-
 րաց օրինաց նկատմամբ ըրած զանցառու-
 թեան պատասխան պիտի տայ, ի՞նչ թիւ կառ-
 քի կառապանը վիրաւորած ըլլալուն համար:
 Գարոյն. — Զեմ գիտեր ինչ ըսեմ... բայց ըսէ
 անգամ մը. ինչպէս ինքզինքդ այսչափ փոր-
 ձանքներու ենթարկեցիր:
 Անկ. — Ես ինչ գիտեմ... Ես ալ չեմ գիտեր
 թէ ինչպէս եղաւ... հասկցար, այս երկրիս
 մէջ՝ ալ ամէն բան զիւրիս եկաւ...:
 Գարոյն. — Շատ լաւ, պարոն, ասիկայ ապու-
 շին մէկն է... գուցէ առաջին անգամ է որ
 այս քաղաքը կու գայ:
 Անկ. — Այո, տէր, առաջին անգամ... բայց
 վերջինն է, այո՛ վերջինը:
 Զինուոր. — Բայց ես իմ պարտքս պիտի ընեմ:
 Գարոյն. — Շատ լաւ, ես երայխաւոր կ'ըլլամ
 իրեն, ահա իմ հասցէն կը յանձնէն անոր այ-
 ցնտումս մը. այս մարդը քանի մը օր իմ տունս
 պիտի մնայ, և երբ կանչուի՝ պիտի ներկայա-
 նայ ըրածներուն մեկնութիւնը տալու:
 Զինուոր. — Լաւ, այնպէս ըլլայ: Անուննիդ
 ինչ է:

Անկ. — Մարքանթոնիդ փէփփինոյ Անկուտի
 աղայ:
 Զինուոր. — (կը գրէ) Պաշտօնդ:
 Անկ. — Ո՛հ, չեմ հասկնար:
 Պարթ. — Արուեստնիդ ինչ է:
 Անկ. — Ա՛հ, հասկցար. իմ գիրդիս քաղաքա-
 պետ ու՛հ:
 Զինուոր. — Ո՛ր գիրդի:
 Անկ. — Ի՛մ, հասկցար:
 Գարոյն. — Փաթթարանեայն կու գայ, եղբայրս
 դրկած է զինք զանազան գործերու համար...:
 Զինուոր. — Շատ լաւ, քանի որ դուք իրեն
 կ'երաշխաւորէք...:
 Գարոյն. — Վստահ եղիք:
 Զինուոր. — Քանի որ այդպէս է զինք ազատ
 կը ձգեմ: Տեստութիւն:
 Ճիորմ. — Ահաւասիկ զգեստը, բայց իմ դրամ-
 ներս:
 Գարոյն. — Ինծմէ պահանջէ: Անկուտի աղա-
 յին Շտորակալ եղիք Աստուծոյ՝ եթէ այս
 վայրկենիս բանտը չես գտնուիր, բայց ուրիշ
 անգամ խելքդ զլուխդ ժողովէ երբ առաջին
 անգամ կ'երթաս անծանօթ տեղ մը: Պարթու-
 ր, ասիկայ տուն տնօր, և պատառ մը բան
 տուր որ ուտէ, անօթի պիտի ըլլայ: Քիչ ա-
 տենին ես ալ տուն կ'ըլլամ կը մեկնի:
 Պարթ. — (Աստիղծ ծեծելով) Է՛հ, պարոն քա-
 ղաքապետ իմ գիրդիս:
 Անկ. — Է՛հ, ուրիշ խղիղի՞ր ալ կայ:
 Պարթ. — Ո՛չ, կ'ուզեմ հարցնել թէ, ինչ կ'ը-
 տէք այս երկրին համար:
 Անկ. — Բայց... առաջին անգամ եկած ըլլա-
 լով, հասկցար, շատ բան զլխուս եկաւ, զոր
 ես ալ չեմ գիտեր:
 Ճիորմ. — Բայց եթէ հիմայ ձեր երկրէն ուրիշ
 մ'ալ հոս գտնուելու ըլլար:
 Անկ. — Ո՛հ, այն ժամանակ, գործ ունէինք...:
 Ե՛հ, Արդեօք իմ գեղէս ուրիշ մ'ալ կայ: Ե-
 թէ չուզեր ողջ զուրիս աւետարանի տակ դնել,
 թող նայի որ չըլլայ թէ առաջին անգամին
 քաղաք մ'երթայ, այլ միշտ երկրորդ առ-
 ցաթիւ, ես ալ պիտի ջանամ այսպէս ընելու
 և... հասկցար:

Թրգմ. Հ. Ա. ՅՈՎԵԳԵԱՆ

ՎԵՐՋ

ԱՐՄԵՆԻԱ

Տխար Մ. Փորթուգալեան զմայելի յարատուութեամբ 1885էն ի
 վեր կը շարունակէ « Արմենիա » թերթին հրատարակութիւնը:
 Վաղեմի ազգային պատկանելի գործիչը, անվհատ հայրենասիրութեան աւելնով վառուած,
 ստիժի չի փախցնել՝ իւր թերթին մէջ սեղմ իմաստներով պարզել այն ամէն լուր և տե-
 ղեկութիւն՝ որ սուղեւ հայ մտքին, հայ սրտին, հայ հոգեւոյն կը պատկանին: Տարեւը-
 չանի մը բաժնեկիցը 20 ֆրանք ըլլալով, պէտք է դիմել

M. M. Portoukalian Directeur du journal « ARMENIA »

Place 17 Alexandre-Labadie

MARSEILLE (France)